

UZAKLARDA BİR DİYAR: CIVITAS SOLIS

A FARAWAY REALM: CIVITAS SOLIS

Prof. Dr. Çiğdem DÜRÜŞKEN

İstanbul Üniversitesi Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü
Latin Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Özet: Yaşadığı toplumun siyasal-düşünsel çarpıklıklarına, ahlaksal sapkınlıklarına karşı çıktığı için yarı ömrünü zindanlarda geçirmek zorunda kalan İtalyan düşünürü Campanella'nın, sokaklarda gönlünce, avaz avaz bağırıp söylemek istediği doğrularının ete kana bürünüp dirildiği bir hayal ülkedir *Civitas Solis*, bir Utopia'dır. Doğa'yı kılavuz alanların, göklerin ahenkli tınısında Logos'un sesine kulak kabartanların adası. Güneşin ya da başka deyişle Metafiziğin kral olduğu, bütün toplum düzeninin Güç-Bilgelik-Sevgi üçlemesinin ilkelerine göre yapılandığı ve ortak bir yaşamın benimsendiği yedi çemberli bambaşka bir diyar. Kısaca, Campanella'nın yeryüzünde deneyimlenen bütün siyasal rejimleri elinin tersiyle ittiği anda zihninin zifiri karanlık köşesinde bir anda yarattığı ve peşine takılıp gittiği tılsımlı bir umut.

Anahtar Kelimeler: Campanella, Ütopya, Güneş Ülkesi, Güç-Bilgelik-Sevgi, Astroloji.

Abstract: *Civitas Solis* is a dream land, or a Utopia in which the truths of Campanella the Italian philosopher, who had to spend half of his life in prison because he refused to admit the political and intellectual deviances and ethical corruptions of his society, that wants to cry as loud as possible after his heart in the streets, are returned to life and appeared in flesh and blood. It is an island of the people who choose nature as a mentor and give their ears to the sound of Logos in the celestial harmony. It is a totally different realm of the seven circuits where a common life is adopted and the social order is structured around the principles of the Power, Wisdom and Love triad. It is a land ruled by the Sun, in

other words, it is a land whose king is the Metaphysics. Shortly, it is an enchanted hope which Campanella instantly gave birth in the darkest recesses of his mind when he refused all political regimes experienced on the earth, and chased after it.

Key Words: Campanella, Utopia, The City of Sun, Power-Wisdom-Love, Astrology.

Toplum üstüne geldikçe, yaratıcı zihin çareyi ilkin kendi içine kaçmakta bulur. Büzülüp yavaş yavaş ta derinlere, kaçtığı yerin karanlığını daha iyi seçebileceği bir köşeye sığınır. Sonra yavaş yavaş bakmaya başlar etrafına, gözlerini kısa kısa, kırpıştırma kırpıştırma. Birden zihninin sisli ufkunda bir adanın belirdiğini görür. Temkinlidir, ok misali fırlayıp yerinden görüntünün olduğu yere öyle hemen koşmaz. Önce eskizin iyice şekil almasını bekler, körfezleriyle, dağlarıyla, kentleriyle, insanlarıyla. Sonra biner gemisine, zihninde yarattığı adayı yeryüzünde bulmak istercesine dalgalı denizlere, fırtınalı göklere göğüs gererek yol alır; çok uzak diyarlardan gelen bir yabancı gibi merakla, şaşkınlıkla ve en önemlisi büyük ideallerle. Çünkü bu adanın keşfi, kişinin içine kaçtığı toplumuyla yeniden yüzleşmesi, dünya limanına yeniden, hatta daha güvenle sokulmasıdır, dahası bir umuttur. Tıpkı yaşamındaki gelgitlere zihinsel bir çözüm arayan İtalyan düşünürü Campanella'nın sıkıca tutunduğu umudu, Hint Okyanusu'ndaki Tabrobana adasındaki¹ Güneş Ülkesi gibi.

Güneş Ülkesi ya da Latince adıyla **Civitas Solis**, yarı ömrünü zindanlarda geçiren yazarının Kilise, Tanrı, doğa, varlıklar, evren, siyaset, toplum ve en önemlisi yeniden yapılanma ile ilgili bütün düşlerinin ete kana bürünüp dirildiği bir Yok Ülkedir (Utopia). Yoksul bir kunduracının oğlunun on beş yaşında girdiği Dominiken tarikatının sıkı disiplinli bakış açısıyla yaratılmak ve yaşanılabilir yer (Eutopia) haline getirilmek istenen felsefi bir devlet modelidir (idea reipublicae philosophicae).²

¹ Taprobana ya da Taprobane: Ekvator'un altında, Hint Okyanusu'nda yer alan ve günümüzde Seylan ya da Sri Lanka olarak birleşen ada. Bkz. Tommaso Campanella, *La citta del sole: dialogo poetico. (The City of the Sun: A Poetical Dialogue)*, (tr.) Daniel J. Donno, University of California Press, London, 1981, s. 129.

² Bu makalede kaynak metin olarak, Campanella'nın ilk Latince çevirisinin yer aldığı, F. Thomae Campanellae Calabri O.P., *Realis philosophiae Epilogisticae Partes Quatuor, hoc est de Rerum Natura, Hominum moribus, Politica, (cui Civitas Solis juncta est) et Oeconomica, [cum adnotationibus Physiologicis]*. A Thobia Adami nunc primum edita. Quibus accedent Quaestionum partes totidem ejusdem Campanella contra omnes Sectas veteres novasque ad Naturalem ac Christianam Philosophiam hisce libris contentam confirmandam, (Appendix Politicae)], Francofurti: God. Tampachius, 1623 (s. 417-464) künyeli çalışma temel alınmıştır.

Rönesans'ın ruhuna uygun olarak yeni dünyalar, yeni insanlar ve yepyeni adetler öğrenme aşkıyla yanıp tutuşan ve bu aşkla kendini denizlere vurup yeryüzünün en ücra köşesine sığınmış bir ada keşfeden Cenevizli bir kaptan ve Baş Hospitalarius³ arasında geçen capcanlı bir sohbet aslında Güneş Ülkesi. Gökyüzüyle iç içe yaşayan bu ülkeyi, Hindistan'dan gelip buraya yerleşmiş ve filozofça bir yaşam süren insanların öyle duru bir heyecanla, öyle yalın ama etkileyici bir üslupla anlatır ki kaptan, adeta Campanella'nın zindandaki sessiz çığılığı ve dönemin Avrupası'nın yozlaşmış değerlerine, toplumsal-düşünsel dünyasındaki kahredici değişimlere sessiz isyanı olur.

Campanella'nın Avrupa toplumlarının karşısına diktiği bu başka kent, başka ulus, başka yaşam biçimi ve başka Kilise, 16. yüzyılın doğa bilimcisi Bernardino Telesio'nun⁴ görüşlerinin ışığında biçimlenmiş bir doğa felsefesi anlayışının bir anlamda görünür kılınmasıdır. Campanella'ya göre doğa canlıdır ve **Sonsuz Bilgelik** üzerine yazılmış bir kitaptır.⁵ Gerçek anlamda bir doğa felsefesi kurmak için, insan eliyle yazılan kitaplar ile doğanın sonsuz kitabını karşılaştırmalı okumak gerekir. Çünkü hakikat gizli saklı değildir, yapılması gereken tek şey onun peşine düşmek⁶ ve onun kılavuzluğunda insanın eksik bir varlık olmasından kaynaklanan yanlışlıkları düzeltmeye çalışmaktır.

Güneş Ülkesi doğanın kitabını okumuş insanların Utopia'sıdır; doğayı yaşayan bir organizma olarak görenlerin ve tanrısal bir donatı olan duyularıyla iyiyi kötüyü, yapıcı ve yıkıcı olanı birbirinden ayırt edebilenlerin. Her insanda içkin olan bu yetiyi sadece onlar toplu halde keşfetmiş ve yaşamlarını bu yetiye göre ayarlamasını bilmişlerdir. Dolayısıyla sadece onlar yaşamlarına olumsuz etkide bulunandan kaçınır, olumlu etkide bulunanın peşine düşer. Bir tek onlar göksel cisimlerin ve ışığın diğer canlılara göre çok daha keskin ve çok daha saf bir

³ *Hastane rahibi, hayır işlerine bakan rahip* anlamına gelen Hospitalarius, Saint Ioannis de Deo (Aziz John) tarafından kurulan **Ordo Hospitalarius**'un (Hospitalarius Tarikati) bir üyesidir. Dinsel kimlikli askeri bir örgüt olan Hospitalarius tarikati, 1080'de Kudüste kurulmuş ve kutsal topraklarda hastalanan hacılara bakmak ve gerekli ihtiyaçlarını karşılamak görevini üstlenmiştir. Campanella'nın Güneş Ülkesini yazdığı tarihlerde, Baş Hospitalarius Fra Alof de Wignacourt idi (1601-1622). Ama Campanella'nın metninde ne Hospitalarius'un, ne de Cenevizli Kaptan'ın adı açıktır. Bu yüzden, Güneş Ülkesi'nin konuşmacıları da da tıpkı ülkenin kendisi gibi hayali karakterlerdir.

⁴ 1509-1588 yılları arasında yaşayan, Aristotelesçilere karşıt öğretileriyle tanınan İtalyan doğa düşünürü.

⁵ Campanella, *Le poesie*, F. Giaccotti, (ed.), Turin, Einaudi, 1998, s.46.

⁶ Campanella, *Le poesie*, F. Giaccotti, (ed.), Turin, Einaudi, 1998, s.46.

duyuma sahip olduğunu anlamış, şeylerin maddesi ağırlaştıkça, duyumun minerallerde ve metallerde olduğu gibi hantallaştığının ve karanlıklaştığının farkına varmıştır. Ayrıca, canlı organizmalarda yaşamsal ve bilişsel işlevlerin **spiritus**'a (ruha) bağlı olduğunu, insanda diğer canlılara oranla çok daha arı ve saf bir **spiritus**'un var olduğunu görmüşler, ama insanla diğer canlılar arasındaki en temel ayrımın insanın **spiritus** yanında tanrısal kaynaklı **mens**'e (zihin) sahip olmasından kaynaklandığını da algılayabilmişler. Bu yüzden, insanın bütün kapasitesini bu dünyanın sınırlarında harcayıp tüketmemesi, kendisini düşüncesiyle ve sonsuza yönelik arzusuyla evrene yayıp bir an önce en iyiye dönmesi gerektiğine inanmışlardır. Onlara göre, insan özgür bir varlıktır ve duyuların isteklerine kapılan hayvanlardan farklı olarak, tutkuların dürtüsüne başkaldırabilir, basit çıkarların ve anlık tatminlerin ötesine geçecek seçimler yapabilir.⁷ Bunun için her şeyden önce doğayı tutkulu bir biçimde çalışma konusu yapmak gerekir. Doğanın tanrısal büyüünü algılayabilmek, özündeki karşıtlıkları, çekiş ve itiş akılcı yolla kavramak ve iyiye yönelik bir tavır alabilmek için bu gereklidir. Güneş Ülkelilerin, dolayısıyla Campanella'nın Pers bilgeliğinin izlerini taşıyan bu doğal büyü anlayışı, Yaşlı Plinius'un **Naturalis Historia** (Doğa Tarihi) adlı eserinde de açıklandığı gibi,⁸ din, hekimlik ve astrolojinin birleşmesinden ibarettir. Din, ruhu arındırıp inancı yerleştirir; hekimlik, bitkilerin, taşların ve metallerin niteliklerini ve güçlerini anlamamıza neden olur; astroloji ise, yıldızların en elverişli konumlarını tespit ederek yerinde ve hayırlı işler yapmamıza olanak tanır.

İşte doğanın büyüünü özümseyen ve dünyaya gelme amaçlarının salt keşif olduğunu anlayan Güneş Ülkeliler yedi gezegenin adını taşıyan yedi çemberden oluşan ekvatorun altındaki Ülkelerini, saf bir yürek ve içsel bir sadakatle kurmuşlar; Yüce Güneş'in, Ay'ın, yıldızların, taktımyıldızların, gezegenlerin sayısız değişimlerine göre ayarlamışlar bütün işlerini. İnce hesaplarla çıkardıkları yıldız haritalarına bakarak insanların üremesine, yetişmesine, alacakları eğitime, seçecekleri mesleklere karar vermişler; yıldızlardan aldıkları etkilere göre yeteneklerini belirlemiş, yıldızlara göre iş bölümleri yapmışlar. Her şeyleri ortak Güneş Ülkelilerin, bir arada yiyip içiyorlar, bir arada

⁷ Bkz. Campanella, *Del senso delle cose e della magia naturale*, Antonio Bruers (ed.), Bari, 1925.

⁸ Plinius Maior, *Naturalis Historia*, 30.1-2. Pliny the Elder, *The Natural History*, (tr.) John Bostock, H.T. Riley, London, 1855.

çalışıyorlar, bir arada yürüyorlar, bir arada eğleniyorlar, bir arada şarkı söylüyor, dans ediyorlar, bir arada uyuyorlar ve bir örnek giyiniyorlar. Dediğimiz gibi, her şeyleri ortak, kadınları bile! Başlarındaki en büyük yöneticiye, Metafizikçi de diyebileceğimiz, Güneş adını vermişler, onun yardımcılarına da Güç, Bilgelik ve Sevgi. Başka deyişle, Güneş-Güç-Bilgelik ve Sevgi diyarı, bu Güneş Ülkesi.

Campanella Yunanlı bir filozof titizliğinde bütün kavramları kişileştirerek Güneş Ülkesinin başına geçirmekle Utopia'sındaki insansal eksikliklerden kaynaklanabilecek yanlışların ve sapkınlıkların önüne adeta çelikten bir duvar örmüş. Ülke yönetimini Güneş (Sol) adını verdiği ayrıcalıklı bir rahibin ellerine yani Metafiziğe bırakarak, toplumsal asayişini en başından garanti altına almış. Yönetici Güneş üstün eğitilmiş bir kişilik, dünyevi ya da ruhani işlerin başı, bütün toplumsal konularda, bütün hukuksal davalarda en son karar mercii. Bu yüzden özellikle metafizik ve ilahiyat alanında deneyimli, bütün sanatların ve bilimlerin kökenini, temellerini ve kanıtlama yöntemlerini, nesnelerin benzerliklerini ve farklılıklarını, kaderin ve evrenin düzenini iyi biliyor, Tanrı'nın gücünü, aklını, sevgisini ve yaratıklarını özünde duyumsuyor, varolanlar arasındaki dereceleri ve bunların simgelerini tanıyor, gökyüzüyle, yeryüzüyle ve denizle ilgili ne var ne yoksa her şeye aşına. Ayrıca, Peygamberlerin kitaplarını ve yıldızlar hakkında yazılanları içine sindire sindire okumuş. Kendisiyle hemen hemen eşit yetkiye sahip **Güç** (Pon), **Bilgelik** (Sin) ve **Sevgi** (Mor) adındaki üç yardımcısı da onun gibi üstün kişilikler. Ülkenin askeri idaresinden sorumlular, ama her birinin sorumlu olduğu başka alanlar da söz konusu. **Güç** ya da Pon'un Latincesi Potestas, dolayısıyla yetkenin kendisi. Savaş ve barışla ilgili işleri üstlenmiş, askerlik sanatında olsun, savaş sanatında olsun en önemli kararları sağduyuyla alabilecek özellikte. Yüksek askeri görevlileri ve askerleri yönettiği gibi, levazım ve tahkimat hizmetlerini de denetliyor, saldırı hazırlıklarını düzenliyor. **Bilgelik** ya da Sin'in Latincesi Sapientia. Dolayısıyla, felsefenin kendisi. Sorumluluk alanı, özgür sanatlar, mekanik sanatlar ve bütün bilimler. Bilim alanında ne kadar görevli varsa, Astrolog, Evren Bilimci, Aritmetikçi, Geometrici, Tarih Yazıcısı, Şair, Mantıkçı, Hatip, Gramerci, Tıpçı, Doğa Bilimci, Siyaset Bilimcisi, Ahlak Bilimcisi, hepsi onun hâkimiyeti altında. **Bilgelik** adını verdikleri ve içinde

bütün bilimlerin kısa ve öz biçimde, hayranlık uyandırıcı bir üslupla kaleme alındığı tek kitapları var. Görerek, duyarak, dokunarak ve duyumsayarak öğreniyorlar. Bilgeliliğin gözetiminde, kent duvarlarına mükemmel resimler çizmişler ve bilinen ya da ne kadar bilim varsa hepsini şekillerle göstermişler. Bu yüzden, Kentin her bir çemberi adeta bir kütüphane değerinde. Archimedes'in ve Euclides'in keşfettiğinden daha fazla sayıda matematiksel şekilden tutun da, en ufak yerleşim birimlerine kadar bütün dünyanın gözler önüne serildiği, en ücra köşelerde yaşayan bütün halkların törelerinin, yasalarının, alışkanlıklarının, kökenlerinin ve askeri güçlerinin kısa bilgilerle açıklandığı bir haritaya kadar, ya da değerli değersiz her çeşit taşın, çeşit çeşit mineralin ve metalin resminden tutun da, rüzgâr, yağmur, şimşek, yıldırım, dolu, kar, gök gürültüsü gibi her türlü doğa olayının açıklandığı resimlere kadar insanlık ve doğa ile ilgili her şey Güneş Ülkelilerin gözleri önüne serilmiş. Bu çemberler Güneş Ülkelilerin okulu, dershanesi. Çocukluklarında hem kendilerinin hem de diğer ülkelerin alfabelerini öğrendikleri, yetişkin yaşlarında da uzmanlık konularında özel bilgiler edindikleri devasa resimli bir ansiklopedi. Bütün ağaç ve bitki türlerini, denizlerde, nehirlerde ya da göllerde yaşayan bütün canlıları adıyla sanıyla tanıtır her bir Güneş Ülkeliye, her birinin tek tek yaşam alışkanlıklarını, özelliklerini, üremelerini, üretim ve kullanım şekillerini bire bir gösterir. Hayal bile edilemeyecek sayıda küçüklü büyüklü bütün kuşları, yaşantı şekilleriyle, huyu suyuyla ve renkleriyle öğretir; yılanlar, ejderhalar, solucanlar gibi her tür sürüngeni tanıtır; böcekler, karasinekler, sivrisinekler, at sinekleri, bok böcekleri gibi her tür yaratığın yaşam evreleri, özellikleri, zehirli olup olmadıkları konusunda ayrıntılı bilgiler verir. Güneş Ülkeliler bu büyük ansiklopedi sayesinde, yeryüzündeki bütün keşiflerden, icatlardan haberdar olur, resimlerinden de olsa her kâşif ve mucitle tanışma fırsatı bulur. İsa Mesih'i, Musa'yı, Osiris'i, İuppiter'i, Mercurius'u, Lycurgus'u, Pompilius'u, Pythagoras'ı, Zamolxis'i, Solon'u, Muhammed'i ve nicelerini tanıyarak büyür. Caesar'ı, İskender'i, Pyrrhus'u, Hannibal'i ve bunların imza attıkları tarihsel başarıları hayran hayran seyredir.

Bilgelik yönetimindeki bu güçlü eğitim Güneş Ülkelileri her sanattan, her zanaattan ve dünyada konuşulan bütün dillerden haberdar ettiği gibi, ruhlarına keşif tutkusunu da yerleştirir. Güneş Ülkeliler dünyanın dört bir yanına sürekli kâşifler yollarlar ve bu sayede bütün halkların adetlerini ve yasalarını bizzat

yerinde gözlemleyip bunların iyi ya da kötü yanını kendi gözleriyle görme olanağı bulurlar. Ayrıca bu seyahatlerle yeryüzünün en ıssız coğrafyalarını keşfeder, gökyüzünün en sırlı alanlarını avuçlarının içi gibi bilirler. Kendileri de birçok keşfe imza atmış, nasıl uçacaklarını bile öğrenmişlerdir; artık tek beklentileri bilmedikleri yıldızları kendilerine gösterecek bir dürbün ve semanın ahenkli sesini işitebilecekleri bir kulaklık.

Yönetici Güneş'in üçüncü yardımcısı **Sevgi** ya da Mor'un Latince karşılığı Amor'dur, yani doğanın gizemli tutkalı. Asıl sorumluluğu, üremeyi gözetmektir, daha açıklayıcı bir ifadeyle söylersek, erkeğin ve kadının kusursuz bir soy üretecek şekilde çiftleşmesini sağlamak. Çünkü Güneş Ülkeliler için mükemmellik ve güzellik her şeyin ötesinde kavramlardır. Onların yurdunda çirkinliğin esamesi okunmaz. Üreme ve soyu devam ettirmedeki kusursuzluğa büyük önem verdiklerinden, kadın olsun erkek olsun her birinin bünyesi sapaşağlam, kolları bacakları güçlü kuvvetli, boyları uzun, capcanlı, ıslıl ıslıl, yani doğal anlamda güzel insanlar. Avrupalının kendisini güzelleştirmek için kullandığı boyalara, vs. onların hiç mi hiç ihtiyaçları yok. Bu bakımdan, yiyeceklerine ve içeceklerine de ayrı bir önem veriyorlar. Tanrı'nın verdiği hiçbir yiyeceğin zararlı olamayacağına inanıyor ve en çok meyve tüketiyorlar; özellikle yaz mevsimlerinde. Meyvenin sulu yapısının yazın kavurucu sıcaklığına ve kuruluşuna karşı kalkan oluşturacağını düşünüyorlar. Kışın kuru gıdalarla besleniyorlar, sonbaharda ise Tanrı tarafından kasvet ve kederi yok etmek için bağışlandığına inandıkları üzümle. Bu arada et, tereyağ, bal, peynir, çok çeşitli yeşillikler ve sebzeler de yiyorlar. Önceleri hayvanların öldürülmesini, bitkilerin yok edilmesini zalimlik olarak değerlendirdiklerinden, etten ve sebzedan uzak duruyorlarmış. Ama açlıktan öleceklerini anlayınca bunun yanlış bir düşünce olduğu kanısına varmışlar ve aşağı seviyedeki varlıkların, yüksek seviyedeki varlıklar için yaratıldığına ikna olmuşlar. İşte o gün bu gündür et de yiyorlar, sebze de. Yine de öküz ya da at gibi insana faydalı hayvanlara kıyamıyorlar. Yararlı ya da zararlı yiyecekleri ayırt etmeye büyük özen gösteriyorlar, bunun için hekimlik sanatından yararlanıyorlar. Bünyelerinin rahatsızlanıp zayıf düşmemesi için, döngüsel bir besin şeması geliştirmişler; bir gün et, bir gün balık, bir gün sebze olmak üzere birbiri ardına üç gün farklı yiyecekler yiyorlar, sonra yeniden ete dönüyorlar. Yaşlılar sindirimi kolay yiyeceklerle besleniyor ve günde üç öğün azar azar yemek yiyorlar. Ama

toplumun geneli günde iki öğün, çocuklar ise hekimin tavsiye ettiği şekilde dört öğün yemek yiyor. Ortalama ömürleri yüz yıl, ama çoğu iki yüz yaşına kadar da yaşıyor. Ülke halkı için zindelik, dinçlik, uzun boyluluk ve güçlü kuvvetlilik güzellekle eş değer olduğundan, beden eğitimi yapmadan tek bir gün bile geçirmiyorlar. Bunun için vakitleri bol ya da özel olarak yaratıyorlar. Çünkü yine Avrupa ülkelerinde olduğu gibi yük beygirleri misali sabahtan akşama değin aralıksız çalışmıyorlar. Her şeyin ortak kullanımının getirdiği artı bir özellik, yapılacak işleri de ortak olarak bölüştürmüşler. Bu durum kamu hayatında her işin düzgün ve eksiksiz yerine getirilmesini sağladığı gibi, tek tek her bireyin kendi sağlığına vakit ayırmasını da kolaylaştırmış doğrusu. Güneş Ülkeliiler günde dört saatten fazla çalışmıyorlar. İşten artan vakitleri büyük bir hevesle okuyup bir şeyler öğrenmeye veriyor, tartışıyor, anlatıyor, yazıyor ve yürüyüş yapıyorlar. Bedensel olduğu kadar zihinsel jimnastiğe de ayrı bir önem veriyorlar. Oturarak oynanan oyunlar hiç onlara göre değil; ne aşık kemiğine,⁹ ne zara, ne santranca, ne de bu tür bir oyuna ilgi duyuyor, heves ediyorlar. Top oynuyorlar, balon¹⁰ atıp tutuyorlar, çember çeviriyorlar, güreşiyorlar, cirit atıyorlar, ok fırlatıyorlar, tüfek atıyorlar. Hareketli oyunların insanı zinde kılacağına, ama hareketsiz oynanan oyunların ve bunlarla geçirecek zamanın, Avrupa ülkelerinde olduğu gibi, insanı miskin, tembel yapacağına ve sonuçta hayırsız bir birey haline getireceğine inanıyorlar.

Campanella'nın Güneş Ülkesinin yönetimindeki kusursuzluğu kalıcı kılmak amacıyla yöneticilik ve düzenleyicilik ifade eden kavramları kişileştirme yöntemi, Ülke'nin ahlak sisteminde de yerini bulmuş ve her bir erdem kişileştirilmiştir. Şöyle diyor, Campanella: "Biz erdemlerimize ne kadar ad vermişsek, onlar da yöneticilerine o kadar ad vermiş. Yücegönüllülük demişler örneğin, Cesaret demişler, İffet, Cömertlik, Cezai ve Medeni Hukuk, Akıllılık, Hakikat, İnsanseverlik, Minnetarlık, Neşelilik, Talim Terbiye, Aklıbaşındalık demişler, vb. Bu tür payeler, daha çocukluktan başlayarak kişinin tabiatının en yatkın olduğu erdeme bakılarak veriliyor. Bu yüzden onların arasında ne soygunculuk ne de taammüden adam öldürme gibi bir suç söz konusu, ne şehvet düşkünlüğünden ne akraba arası cinsel ilişkiden ne zinadan ne de bu türden bir ahlaksızlıktan haberleri var, hele yalancılık onlar için vebadan beter."

⁹ Hayvanların (genellikle koyunların) aşık kemiklerinden yapılan zarlarla oynanan oyun.

¹⁰ *Folliculus*: havayla şişirilen bir çeşit top.

Güneş Ülkesinde bu kusursuz ahlak anlayışı beraberinde doğal olarak kusursuz bir adalet anlayışını da getiriyor. Onların adaletinin özü, her insana hakkını teslim etmek üzere kurulmuş, ne biraz eksik, ne biraz fazla. “Sana yapılmasını istemediğin şeyi, başkalarına yapma; sana yapılmasını istediğin şeyi, başkalarına da yap!” ilkesini düstur edinmişler kendilerine. Bu mükemmel adalet, hiç şüphesiz doğanın büyüüne vakıf olmalarından kaynaklanıyor ve dini inançlarındaki pürüzsüzlüğe dayanıyor. Doğayı baştan sora araştırıp onun kitabını okumayı ilke edindiklerinden, dinin doğuştan gelen bir duyuş olduğunun ve insanın hamuruna işlendiğinin bilincindedler. Güneş aracılığıyla, Tanrı'nın bütün yarattıklarıyla kendini doğada sergilediğine, bu yüzden O'nun bilgisine ermek için doğaya saygı beslenmek gerektiğine inanıyorlar. Kendilerine vahiy inmediği halde, Campanella'ya göre, tanrısal yasanın felsefi özünü keşfetmişler ve gerek ahlaksal yaşayış biçimlerinde gerekse hak hukuk anlayışlarında bu özü temellendirmişler, bu yüzden Hıristiyan olmalarına ramak kalmış. Güç-Bilgelik-Sevgi üçlüsü zaten Hıristiyanlığın Üçlü-birliğini (Trinitas) andırıyor mu?

Güneş Ülkelilerin doğayı gönüllerine sindirmelerinin en önemli etkeni, astrolojiye duydukları büyük ilgiden kaynaklanmakta. Bütün burçları, bu burçların her birine özgü nitelikleri adları gibi biliyorlar. Burçların birbirleriyle olan ilişkilerinden yeryüzünün bütün tarihinin, yapılan bütün keşiflerin bilgisine erdikleri gibi, insanlığın gelecekteki tarihini ve yapılacak keşifleri sezebiliyorlar. Doğum anında etkin olan burçların kişinin ve dolayısıyla bütün toplumun yaşamına damgasını vuracağına inandıkları ve bunu yaşayarak bizzat deneyimledikleri için, astrolojik bilgilere ve yıldız haritalarına gönülden inanıyorlar. Adeta üstü açık bir tapınakta yaşar gibi, gökyüzüyle iç içe bir yaşam sürüyorlar. Öyle ki, kadın ve erkeğin birlikte olacakları ana bile bir astrolog ve hekim karar veriyor. Özellikle olumlu etkilerinden dolayı, Venus ve Mercurius'un Güneş'e göre doğuda, uğurlu bir evde bulunmasına ve aynı zamanda hem Iuppiter hem Saturnus hem de Mars tarafından iyi bir açıdan görülüyor olmasına dikkat ederek uygun zamanı yakalamaya çalışıyorlar,¹¹ gökyüzünde böyle bir görünüm belirmediği takdirde birleşmeye asla izin

¹¹ Güneş Ülkeliler yaşamlarını astrolojiye göre ayarlar. Astrolojideki her bir yıldız insan yaşamını etkileyen temel bir güçtür. Üremelerine uğurlu katkılarda bulunacağına inandıkları Venus ve Mercurius'un, gökyüzünde aldıkları konuma göre, birleşme saatini belirlerler. Bu saat, Venus ve Mercurius'un güneşten önce ufukta göründükleri saattir. Buradaki *uğurlu ev* (domus benigna) ifadesi, astrolojide yıldızların kendilerini rahat hissettikleri ve dolayısıyla insan yaşamına olumlu anlamda katkı sağlayabilecekleri yörüngeleridir.

vermiyorlar. Kadın ve erkeğin mükemmel doğmasına gösterdikleri bu titizliği, hayvanların çiftleşmesinde de gösteriyorlar ve özel olarak hazırladıkları göksel haritalardan yardım alıyorlar.

Güneş Ülkelilerin astrolojiye olan düşkünlükleri onların yaşanan olayları ve nedenlerini bütün çıplaklığıyla görmelerini de sağlamış. Onlara göre, dünyanın gidişatındaki büyük bozuluş insanların üstün bir akla göre yönetilmemelerinden kaynaklanıyor. İnsanlar iyinin doğayla hemhâl olmalarından, kötününse ondan uzaklaşmaya başlamalarından kaynaklandığını göremiyorlar. Sahte olanla hakiki olanı ayırt edemeyen insanlık, olmayanı varmış gibi görmekten ve göstermekten haz alıyor ve git gide daha büyük bir çıkmaza sürükleniyor. Şehvet ve zalimliğin büyük dostluğu, insanların özgür iradesini yok ediyor ve onları sadece para ve iktidar için yaşayan varlıklara dönüştürüyor.

Cenevizli kaptanın dilinden dökülen Güneş Ülkelilerin bu çıkarımları, hiç kuşkusuz Campanella'nın en samimi itirafları. İtalya'nın bütün sokaklarında avaz avaz bağırıp söylemeye çalıştığı ve bedelini ömrünün yarısını zindanlarda çürümekle ödediği kaygıları, inançları. İnsanlığın kurtuluşunun, Metafizik temelli Güç-Bilgelik-Sevgi üçgeninden geçtiğini, doğa kılavuz alındığında toplumların o şiddetli fırtınalarının bir anda dineceğini ve insana büyük bir armağan olan özgür irade sayesinde yeryüzünde de aynı göklerde olduğu gibi büyük kavuşumlar yaşanacağını, insanoğlunun yapması gereken tek şeyin yıldızların ahenkli tınısına kulak kabartmak olduğunu haykırması için ille de bir Utopia mı olması gerekiyordu? Haklının peşinden gidip haksızı parmakla işaret etmesi için, böyle bir Yok-Ülke mi yaratılmalıydı? Siyasal-sosyal-düşünsel ve dinsel yaşamdaki girift örgüleri bir anda açma, yerli yerine oturtma, olmayacak gibi görüneni olacak kılma, ancak doğa-üstü, insan-üstü bir ülke hayaliyle mi mümkündü? Yanıt evetse, o zaman yine söyleyeceğini söylemişti, hem de hiç olmadığı kadar açık ve kesin bir dille. Çünkü Güneş Ülkeli kimliğiyle Cenevizli kaptanın kulağına şöyle fısıldamıştı: "Ama ilkin her şeyin yıkılması, baştan aşağı temizlenmesi, sonra yeniden inşa edilmesi ve yeniden yeşermesi gerekecek."